

IN KLEUR!

De eerste nieuwsbrief in kleur. Al geruime tijd is het bestuur zich aan het oriënteren om de nieuwsbrief een wat ander aanzicht te geven. Veel van de zusterorganisaties elders in het land werken al jaren met een steunkleur of een geheel in kleur uitgegeven nieuwsbrief. Daarom hebben we ook in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden de stoute schoenen aangetrokken. Vanwege het feit dat we in 2003 ons eerste lustrum te vieren hebben!

VAN DE REDACTIE

Aan van alles is te merken dat we inmiddels in het 'Jaar van de Boerderij 2003' zijn beland. In de media wordt alom verzucht van het gevaar dat het aantal ons nog resterende boerderijen te duchten heeft. In Trouw van 1 februari jl. lezen we in zo'n artikel dat Nederland in 1940 nog 192.000 boerderijen telde en dat er daarvan nog maar 90.000 over zijn. De afgelopen twintig jaar is 17,7% van de historische boerderijen van ons land gesloopt. In de weken daarna lazen hetzelfde bericht in vrijwel alle andere landelijke kranten en in tal van tijdschriften. Kortom het gaat niet goed met het boerderijenbestand. De oorzaak is weer het menselijk handelen. Als de mens zich ergens mee gaat bemoeien, loert er altijd het gevaar dat die bemoeienis dermate grensoverschrijdend wordt dat het mis gaat. Een aardig voorbeeld, ook op de boerderij, is de onthoornde koe. Vroeger, in de 'groepstal', stonden de koeien aangebonden. Pas als in het voorjaar de koeien weer naar buiten gingen werd even met de koppen naar beneden gebruik gemaakt van de hoorns, om duidelijk te maken wie de baas was. Zodra dit was gebeurd werd het weer rustig, op een enkel onderling vechtpartijtje na. Toen in de jaren zestig de loopstal zijn intrede deed, bleek ineens dat koeien elkaar met de hoorns lelijk konden toetakelen. Ze kregen ten opzichte van buiten te weinig ruimte, zodat ze niet voldoende konden uitwijken voor naderden hoorns. Het resultaat was dat jonge kalfjes al snel op de groeiplaats van hoorns een middeltje toegediend kregen dat de groei tegenhield. Sindsdien lopen heel veel koeien 'blootshoofds'. Door toedoen van de mens.

Dick de Jong

ACTIVITEITEN JAAR VAN DE BOERDERIJ 2003

Voor 2003 staan er in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden veel activiteiten op stapel, die plaatsvinden in het kader van 'HET JAAR VAN DE BOERDERIJ 2003'. Onderstaand een overzicht:

- Verkiezing van **de Boerderij van het Jaar**. Hieraan wordt meegewerkt door de historische verenigingen in de streek.
- In mei 2003 verschijnt er een **boek** met voorbeelden van en adviezen over authentieke **boerenerven en -tuinen**. Aan de hand van tal van hierin opgenomen tips kunnen erven en tuinen worden terug gerestaureerd.
- In het najaar komt er een **magazine over de boerderijen in de streek**, een gezamenlijke uitgave van de Stichting Boerderij & Erf, alle historische verenigingen in het werkgebied, de Archeologische Werkgemeenschap en de Stichting Streektaal.
- Deelname aan de **landelijke fietsdag** (10 mei 2003) met een speciale route langs boerderijen.
- Voor wie hierop niet kan wachten is er het **fietsrouteboekje**, met daarin zes boerderijenroutes. De routes kunnen ook per auto worden gereden.
- **Expositie in Museum De Koperen Knop** te Hardinxveld-Giessendam rondom het thema 'De boerderij', van 28 juni t/m 13 september 2003.
- De in de zomermaanden permanent geopende **expositie 'De Boerderij' in het paviljoen van Streekcentrum Het Liesveld**. Dit seizoen wordt er een boerderij-interieur nagebootst, bestaande uit een woon- en bedrijfs gedeelte.

- **Open Monumentendag** 13 september 2003 staat in de hele streek in het teken van de boerderij.
- In september 2003 verschijnt een **boek over het boerenbestaan** in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.
- In het najaar van 2003 -waarschijnlijk- een **expositie** over de boerderij in **De Schaapskooi** te Hei- en Boeicop.
- Afsluiting met een **symposium** over de boerderij in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden.

KIND EN BOERDERIJ

Eindelijk is het in het oog gelopen. Eindelijk heeft een ambtenaar, verdwaald in het buitengebied, ontdekt dat zijn favoriete boerderijen zijn verdwenen. Waar zijn ze gebleven? Die met de vriendelijke luiken, het rode pannendak en de boom waartegen hij nog eens had gepiept? Inderdaad: met de grond gelijk gemaakt voor stad en natuur. En nu is het een punt. Het probleem van de verdwenen historische boerderijen zag ik zelfs in het Journaal. Henny Stoel klonk oprecht bezorgd, misschien is ook de boerderij van haar jeugd verleden tijd. Wie heeft die immers niet? De boerderij van zijn of haar jeugd? De hang- en scharrelplek? De plaats waar steeds en ongezien achter de hooiberg of de kippenschuur een sigaret is gerookt, voor het eerst is gezoend. De psychologische waarde van boerderijen voor rijen stedelingen wordt, volgens mij, zwaar onderschat en is nooit onderzocht. Wie dat alsnog wil, moet snel zijn, voor de ambtenaar constateert dat er helemaal geen boerderijen meer zijn. De economische, landschappelijke en cultuurhistorische waarde zijn bekend. Maar de psychologische, het rondscharrelen in vrijheid en natuur, staat op geen agenda. Als ik naga hoeveel kinderen al op onze boerderij zich hebben uitgeleefd. En altijd komen ze terug, met de mooiste herinneringen. Op de tractor, in de melkstal, muizen schieten, vuurtje stoken, rondjes op de Solex langs en tegen de muur en dan: opstaan en opnieuw beginnen, want niemand die het zag.

Neem de twee neefjes die op een dag vrolijk kwamen aanwapperen: "We hebben vrij van school". "Mooi jongens, gezellig!" Maar ik zag ze nauwelijks. "Wat doen ze toch?" vroeg ik Fred. "Ergens op zolder", wist die. Jaren later kwam het hoge woord eruit. Ze hadden zich op de hooizolder verstopt, één van de vaders was bij de politie en surveilleerde regelmatig in ons gebied. Stel dat die ze op spijbelen had betrapt!

Het is zomaar een verhaal. U kent er ongetwijfeld meer en die wellicht nog mooier zijn. Ik ben benieuwd of er een wetenschapper opstaat die zich in de positieve opvoedkundige aspecten van boerderijen wil verdiepen. Alvast een voorzetje:

1. Omgaan met dieren – groot knuffelgehalte, goed voor de emotionele ontplooiing, helpt bindingen aan te gaan.
2. Onbespied slotje springen, hutten bouwen – prikkelt de fantasie, ontwikkelt de zelfstandigheid.
3. Op de trekker – stimuleert het gevoel van eigenwaarde.
4. Voeren hooien, kuilen – lichaamsbeweging, goed voor de gezondheid!

Dit voorzetje kan makkelijk worden uitgebreid. Interessant onderzoek. Of het boerderijen redt? Een kind mag het zeggen.

Jennie van der Horst (overgenomen uit 'De Boerderij')

NIEUWS VAN DE STICHTING IN HET KORT

- Het fotoarchief van Boerderij& erf groeit gestaag. Alle ter beschikking gestelde afbeeldingen komen in de **beeldbank**, die wordt beheerd door de heer P.T. den Hertog

van Bureau Helsdingen te Vianen. De basis van de collectie wordt gevormd door een groot aantal dia's van H.A. de Kok, een grote hoeveelheid zwart-wit foto's van H.M. den Uijl en een schenking van mevrouw C.L. van Groningen.

- Van een aantal provinciale **subsidies** is inmiddels een afrekening opgesteld en ingediend. Enkele andere subsidies lopen nog door. Een nieuwe aanvraag uit het Belvederefonds is helaas niet gehonoreerd. Er komt echter een herkansing.
- Er is een bijgewerkte versie van het handboek 'Van Oud naar Behoud' in voorbereiding. Let voor verkrijgbaarheid op de media. Als u zeker wilt zijn van toezending van een exemplaar kunt u contact opnemen met het secretariaat.

GROOTSTEDELIJKE ARROGANTIE

'Seasons' is een mooi blad. Prachtig geïllustreerd, met een keur van artikelen die veel vertellen over het platteland, de plattelandscultuur en het buitenleven. Een tikkeltje romantisch, een beetje chique en van een hoog juppengehalte.

Een blad dat verstrooiing geeft. De redactie van het blad noemt het 'een bron van buitenleven'.

In het novembernummer van 2002 kwam ik een interview tegen met de bioloog Frans Vera, beleidsstrateeg van het Ministerie van Landbouw, getiteld 'De nieuwe wildernis in Nederland'. Het gaat over de toekomst van het platteland, waarbij hij pleit om in Nederland ruimte te creëren voor echte wildernis. Waar vennen en kreken weer een kans krijgen, waar grasland bos mag worden en bos weer grasland en waar grote grazers hun gang mogen gaan. Dat alles natuurlijk ten koste van de landbouw. Toen ik dit las rezen mijn haren ten berge. Ik geef wat vrije citaten:

- *De nieuwe wildernis, die dan ontstaat, moet het paradijs terug geven, dat verloren en vergeten is. Een Hollands Arcadia, wat droomlandschap betekent.*
- *We moeten het goede leven van de ongerepte, wilde natuur, zoals we die vroeger hadden een kans geven.*
- *We hebben daar niet alleen oer natuur in het landschap, maar ook in de dieren zelf, die daar weer tot hun recht komen.*
- *We moeten kiezen voor de natuur, het goede leven, ten koste van de landbouw.*
- *De naar ruimte snakkende stedeling moet na enkele minuten trampen in het parklandschap van de Hoekse Waard kunnen komen, waar hij de herten weer kan horen burrelen en de kraanvogels horen trompetten.*
- *Diezelfde stedeling moet vanuit zijn achtertuin in zijn kano kunnen stappen om rond te kunnen dolen in het aan het water prijs gegeven veen-weidegebied.*

Ik vind dit grootstedelijk, Haags beleidsjargon. In dit verhaal is het platteland het bezit van de stad, het beleid en de politiek die wel eens zullen bepalen wat goed is voor het platteland.

Mijn motto is dan: Handen af van het platteland!

Wat onder de handen van onze voorouders is tot stand gekomen, de plattelandscultuur, daar zijn wij trots op. Niet om dat te conserveren maar om met behoud van wat waardevol is nieuwe ontwikkelingen in te passen. Ik vraag mij af waar dit soort arrogante ideeën vandaan komen. Mijns inziens worden ze vooral ingegeven door de betekenis en waarde die men geeft aan het begrip natuur, dat met een aureool omgeven is. Natuur is paradijselijk. En het paradijs symboliseert de plaats en tijd toen alles nog goed was.

Ik heb de indruk dat dit beeld over de natuur in kringen buiten de landbouw breed verspreid is. Ik geef hiervan enkele voorbeelden:

- **Het beeld van de landbouw.** Landbouw is eigenlijk iets wat in Nederland niet meer mag. Mede daardoor komt ook de boer in een slecht daglicht te staan. Hij is de veroorzaker van veel kwaad. Hij verziekt de grond met bestrijdingsmiddelen en mest en hij behandelt

zijn dieren slecht. Op het houden van vee wordt te pas en onpas het etiket bio-industrie geplakt. De natuur wordt onder de handen van de boer geradbraakt en krijgt geen kans zich te ontwikkelen.

- **De invloed en de rol van de organisaties in de periferie van de landbouw**, zoals **milieudefensie**, dierenbescherming, natuurorganisaties e.d. Een groot deel van de leden van deze organisaties hebben geen benul van wat de landbouw inhoudt en wat zich op het platteland afspeelt en al helemaal niet wat plattelandscultuur betekent. In de publiciteit wordt dan ook heel vaak een onevenwichtig beeld gegeven van wat er aan de orde is. De stedeling wordt stelselmatig met dit beeld geconfronteerd. Dat onevenwichtige beeld is een voedingsbodem voor de idee dat het telen van gewassen en het houden van dieren eigenlijk een inferieure bezigheid is en dat het platteland in Nederland als cultuurgrond afgedaan heeft. De ongerepte natuur is heilig en welhaast een moderne afgod.

Natuurlijk is het bovenstaande een zwart-wit tekening. Ik weet best dat er hoopgevende ontwikkelingen zijn die de geschetste tegenstellingen geleidelijk doen overbruggen. En ook dat er op organisatorisch, bestuurlijk en op beleidsmatig vlak veel overleg plaats vindt dat tot betere verhoudingen en onderlinge afstemming leidt.

Maar ik wil wel een signaal afgeven. We moeten ons niet laten overrulen! Beleidsmakers, projectontwikkelaars en natuurontwikkelaars willen ons doen geloven dat het in Nederland gebeurd is met de landbouw en het landschap dat door de boeren in de loop der eeuwen is ontstaan. Maar nog altijd wordt 70% (zegge zeventig procent) van de oppervlakte van Nederland door boeren bewerkt, terwijl dit in 1996 ca 75% was. En in 1950 78%.

Verder is 4% natuur (in 1950 7%) en 9% bos. (in 1950 7%) De niet groen functies (wonen, recreatie en toerisme, infrastructuur en allerlei vormen van niet-agrarische bedrijvigheid) beslaan met elkaar 12%. In 1950 was dat 7%. Deze cijfers zijn afkomstig uit het proefschrift van Tialda Harsten, die recent is gepromoveerd aan de Universiteit Wageningen, dat handelt over de functies van het platteland.

Harten constateert dat m.n. beleidsmakers van ministeries en medewerkers van natuur- en landschapsorganisaties het platteland met niet-agrarische functies associëren. Hun beeld van de landbouw is overwegend negatief. Het idee van een verdwijnende landbouw vind je ook terug in veel beleidsdocumenten, met als rode draad: Natuur is goed, landbouw is fout. Haar conclusie is dat het zelfs in Nederland het platteland boerenland blijft, zij het dat de aard van die landbouw zich wijzigt en verbreedt met meer oog voor de natuur.

Daarom, wij kunnen met elkaar trots zijn op de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, waar we ons inzetten voor een sterke moderne landbouw met oog voor hernieuwde natuurwaarden. Een nieuwe balans tussen cultuur en natuur, met behoud van waarden uit het verleden en oog voor noodzakelijke ontwikkelingen naar de toekomst. Maar waakzaamheid is geboden!

Piet Pellikaan

STICHTING BOERDERIJHERSTEL

In de nieuwsbrief van oktober 2002 werd melding gemaakt van de oprichting van de Stichting Boerderijherstel Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Deze stichting heeft als doel om sloop/verpaupering van waardevolle agrarische panden te voorkomen.

Ze tracht haar doel te verwezenlijken door dit soort panden te verwerven of anderszins te verkrijgen en vervolgens te (doen) restaureren. Eén van de in de statuten van de stichting genoemde financieringsbronnen zijn schenkingen, erfstellingen en legaten. Om dit fiscaal, zowel voor de schenker als de stichting, zo aantrekkelijk mogelijk te maken is de Belastingdienst verzocht de stichting te rangschikken als algemene nutinstelling (ex art. 24 successiewet). Inmiddels heeft de Belastingdienst met dit verzoek ingestemd.

Dit betekent dat over giften, schenkingen en legaten binnen bepaalde normbedragen (in 2002 € 3.999,=) zijn vrijgesteld. Mocht u of iemand die u kent een bijdrage aan het doel van de stichting willen leveren dan kan dat dus door storting op de bankrekening van de stichting bij de Rabobank nr. 3930.92.992

Jaap Stam

TENSLOTTE

- Denk aan de ledenvergadering op 28 april 2003. Voor nadere inlichtingen kun u terecht bij de secretaris.
- Het boerenervenboekje is vanaf medio mei te koop. Vraag er naar bij de boekhandel, Museum De Koperen Knop of kijk in de media voor de wijze van bestellen.

VERENIGING VRIENDEN VAN B&E A-V:

A. Bassa, (voorzitter), J.A. Stam (secretaris), D.J. de Jong (penningmeester), J. Brandwijk (lid), (lid) en H. de With (lid).

STICHTING B&E A-V:

P. Pellikaan (voorzitter), J.A. Stam (secretaris), D.J. de Jong (penningmeester), A. Bassa (lid), T. Koorevaar (lid) en J. van Oostrom (lid). De vergaderingen worden ook bijgewoond door de werkgroepvoorzitters (J. Bakker-van den Hederik en P.T. den Hertog) en de adviseurs (H.A. de Kok en S.J. Veerman). Ook de heren Brandwijk en De With (leden van de Vereniging) wonen de bestuursvergaderingen bij.

COLOFON

ISSN 1568-9190

Uitgave Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

Eindredactie Dick de Jong

De foto's komen uit het archief van Boerderij & Erf A-V en van Dick de Jong.

Secretariaat J.A. Stam, Molenstraat 159, 2961 AK Kinderdijk, tel. 078-6912535, e-mail jasta@planet.nl.